

ХЕНРИ СЛЕСАР ТЪРГОВЦИ НА РАЗУМ

Превод от руски: Давид Овадия, 1971

chitanka.info

Нева не обичаше да носи вечерния вестник дома. Плашеше я нетърпението, с което мъжът ѝ Кол издърпваше вестника от ръцете ѝ, и бързо прелиствайки го, се спираше на отдела за обявления. Знаеше какво ще последва след това. Като диша тежко и сумти от възмущение, той ще шари с очи по колонките със ситен шрифт, а след това ще захвърли смачканите листове на вестника до колелата на креслото количка, която беше за него затвор.

Но този път не стана както обикновено. Когато Нева влезе, Кол я посрещна с усмивка, неговото фино умно лице оставаше спокойно. Когато тя постави вестника на коленете му, той, без да бърза, го разтвори и даже хвърли бегъл поглед по заглавията, преди да премине към отдела на обявленията.

Ободрена от поведението му, Нева каза:

— Остави го, Кол, това така те разстройва...

Той се усмихна:

— Нищо, мила. Наистина, аз днес се чувствавам великолепно. Това никак няма да ме разстрои.

— Така се радвам!

Тя клекна до краката му и положи русата си глава на коленете му. Той поглади дългите меки къдрици. Дори при неясната светлина на здрача забеляза белите косми, които вече се бяха появили сред златистите ѝ коси. Кол почувствува горчивина: че тя беше само на тридесет години.

След това отново се развесели.

— Е добре, моя радост. Разреши ми да почета вестника. Кой знае, може да намеря идеалното обявление: „Търси се психосемантик, желателно е да бъде сакат. Високо възнаграждение, съкратен работен ден...“

— Кол!...

Той я погали по главата:

— Хайде, богиньо, свари картофи — умирам от глад.

Тя се изправи и като си тананикаше една песничка, отиде в уютната кухничка на тяхната двустайна квартира.

Кол Донхю разгърна вестника и започна, като движеше пръст отгоре надолу, да преглежда колоните с обявления за работа. Не бе трудно да се убеди, че търсенето му е безнадеждно. Неговата специалност се считаше непрактична и което беше най-лошо, бе

достъпна само на малцина посветени. Но само в тази област на знанията той беше крупен специалист. Физически Кол беше много слаб.

Той стисна дръжките на креслото количка, сподавяйки нарастващото чувство на гняв и отвращение от себе си.

След това обърна страницата и почна да чете обявленията за покупко-продажби. Както всякога, преобладаваха обявленията на посредническата агенция „Купувам-продавам“ („К-П“) и предложенията на посредниците и комисионерите на агенцията „Придобивайте знания“ („П-З“) и на частните клиенти.

Продавам. Знание (съвършено) по минералогия; завършил колеж.

Кристалография, геология, рудна промишленост. Практика — полева работа — 12 години. Адрес: Ню Йорк 7, агенция Едамс „П-З“.

Продавам. Абсолютно знание на френски език. Завършил френско училище, на постоянно жителство във Франция. Готов да пожертвувам всичко. Звънете след шест. Оксфорд, 5–99–00.

Продавам. Инженер — специалист в новата област на съпротивлението на материалите, предлага своите обширни знания. Три години колеж и четири — практическа дейност. Плаща вноска „П-З“. Търсете отделение Харвей на агенцията „П-З“, Бруклин, Гранд, 150.

Кол бързо прегледа колонката, търсейки раздела „Покупки“. Най-сетне намери нужното: обявлението, което се появяваше във всеки брой.

Купувам. Знания в различни области, без ограничения. Най-високо заплащане, осигурявам всички вноски на агенцията „П-З“ и нейните отдели. Търсете Ню Йорк, 17, Медисон, 585, Агенция „П-З“, отделение Мен.

Кол още се вглеждаше в думите, когато от кухнята излезе Нева с чиста престилка, прилепнала към стройната и фигурка. Той ѝ се усмихна.

— О, Кол — каза тя, — ти не можеш да си представиш колко ми е добре, когато си такъв.

— Нима аз нямам право да бъда щастлив? Сега се чувствавам поласкан. От моята особа са се заинтересували.

— Да? — Тя смешно наклони глава напред, представяйки ревнива жена. — И така, коя е тази блондинка?

— О, не, ти си единствената блондинка в моя живот. Ако трябва да говорим сериозно, това беше малкото плешиво човече от фирмата, която се нарича Агенция Мен. Един от тези комисионери по търговията на разум.

Нева се намръщи. Тя предпочиташе да не слуша нищо за тези агенции „П-3“; цялата система на покупко-продажбата на знания я плашеше и ядосваше. Веднъж Кол се опита да ѝ обясни как става това, но тя запуши ушите си и отказа да слуша. Да търгуваш със знания със същия хладен цинизъм, с който играят на борсата — това е безбожно, това значи да нямаш нищо свято в себе си.

— Какво му е потрѣбвало? Защо е идвал при нас?

— Сега ще ти кажа. Доколкото разбрах от думите на моя малък плешив приятел, цялата тази Агенция Мен е предприятие, което обслужва само един човек. Той се изразяваше много предпазливо, но от думите му ми стана ясно...

— Не разбирам за какво говориш.

— Все пак ти знаеш как работят тези агенции „П-3“. Те са само посредници. Желаетелите да продадат знанията си намират купувачи с тяхна помощ. Същото правят желаетелите да купят знания. Агенциите събират за това вноски и в края на краищата всички са доволни.

— Но те не... — Нева с мъка преглътна буцата в гърлото си. — Те не се занимават със самия... процес?

— Не, те не се занимават със самия процес на присаждането. Това е вече дело на покупателите и продавачите. Те намират някаква подходяща за „П-3“ специална лаборатория за трансформация. Но ето какво аз открих при Агенция Мен: тя принадлежи на Емерсон Уери.

— На кого?

— Уери. Вече съм ти говорил за него. Той разполага с огромни капитали. Множество атомни предприятия. Само че сега на Уери му е омръзнало да трупа долари. Той закупува знания, разум.

Нева потръпна. Тя погледна към кухнята, там, откъдето се носеше привичното, успокояващо къкрене на кипящата в тенджерата вода. Не и харесваша тези разговори за покупко-продажби, но днес Кол беше в такова добро настроение, че тя не се реши да му противоречи. Само запита:

— Но защо, Кол? Защо му са всички тези знания?

— Върви го разбери! Банкерските тузове често се стремят към власт. Може би и Уери е такъв. Той вече си е наблъскал кратуната с тези дяволски знания повече, отколкото всеки друг в целия свят. И все му е малко.

— Но защо?

— Сам се чудя. Той е израснал в коптори, бил е бедно дете, не е можел да чете. Може би сега му се иска да бъде като всички тези „отракани“ умници, като купува това, което те знаят. Но кому би могло да му дойде в главата, че ще му потрябва психосемантик?

Това я потресе.

— Кол!

— Не бива така да се вълнуваш — усмихна се Кол. — Не се готвя да продавам знанията си. Специалността ми е скромна, дори не може да ни изхрани, но това е всичко, което имам.

— Ужасно! Да ти предложат такова нещо!

— А защо пък не? Това е бизнес, Нева. Аз имам това, от което се нуждае Уери, той предлага пари. Няма за какво да се разстройваш.

Нева потрепери, стана ѝ тежко.

— Бр-р! Повдига ми се. Да ограбваш човешките мозъци, да изтръгваш знания, както... както изваждат зъби. Да се случи това с теб, Кол, не бих го понесла.

— Даже за пет хиляди?

— За никакви пари!

Кол се протегна към нея, прегърна я. Малко след това прошепна:

— Понякога ми се струва, че съм полудял. Може би този плешивец е прав. Пет хиляди ще ни свършат работа, мила. Няма да ни стигнат за дълго, но ще ни помогнат. Може би и на мен ще ми стане по-добре, ако прочистя мозъка си от тази психосемантика...

— Не говори така!

— Но това е истина. Много ли полза има от мен такъв, какъвто съм, Нева? Че аз съм като една вещ в това кресло количка...

Той отново изпадна в депресия, а тя го прегръщаше по-силно и по-силно, за да поддържа силите му.

— Ти си талант — горещо го убеждаваше тя. — Никога не забравяй това, Кол. Нали така казаха там, в университета.

— Талантите също се хранят, мила. Техните жени също трябва да ядат. Спомни си онази книга, Нева, този мой нещастен шедьовър с тираж петстотин и седемнадесет екземпляра...

— Прекрасна книга! „Научен преглед“...

Той горчиво се усмихна.

— Кол! — извика Нева и цялото напрежение на тази вечер се скъса като здраво натегната струна. Потекоха сълзи като кипящата вода, която бе преляла тенджерата.

На следното утро Нева се събуди късно от тревожния сън и скочи да приготви закуска за Кол. Тя беше стенографка трета степен в общината, но високата квалификация не ѝ даваше право да закъснява. Нева бързо целуна Кол и побягна.

Когато тя си отиде, Кол обиколи на креслото количка стаите, мъчейки се да си възвърне настроението за работа и да седне при старичката разбита пишеща машина, която го чакаше на масата. Статия по неговата специалност, до половината написана от него, плод на продължителни размисли, трябваше да се появи в едно научно списание с малък тираж, което плащаше на своите сътрудници условно, за престиж.

„Престиж и картофи — криво се усмихна Кол. — Престиж пържен, престиж варен, престиж със сос.“

Всичко предвещаваше неудачен ден.

Към единадесет часа той бе натракал осем реда от статията и се зарадва, когато звънецът на вратата прекъсна работата му.

Човекът, който чакаше на прага, сне шапка и светлината от антрето забляска на плешивата му глава.

— Пак ли вие? — учуди се Кол. — Аз вчера ви казах, мистър...

— Бич — вежливо подсказа плешивият, влизайки в антрето и снемайки палтото си. Той нежно притискаше под мишница лъскава кожена чанта. — Вчера беше вчера — усмихна се той. — Аз имах възможност пак да говоря с моя клиент и съм готов да направя друго предложение.

— Напразно си губите времето, мистър Бич.

— Чакайте, аз още нищо не съм казал. — Той седна и щракна дебелите металически закопчалки на чантата. — Та ето какво —

мистър Уери просто се прекланя пред вашите познания и е щедър като никога. По съвест казано, той надмина себе си...

— Слушайте, работата не е в цената. Не ми се харесва цялата тази „П-3“ кантора и с нея не искам да имам никаква работа.

— Сигурни ли сте?

Кол почна да се колебае.

— Добре, кажете цената и след това си вървете.

— Петнадесет хиляди. — Бич побърза да извади дебела писалка, отвъртя капачката. — И така, вие пръв ще подпишете.

— Почакайте! Аз нямам никакво намерение да подписвам.

— Може би вие не сте дочули добре. Аз казах — петнадесет хиляди.

— Много добре чух. Но дори да бяхте казали петдесет хиляди, пак нямаше да търгувам с мозъка си.

Плешивият се вторачи в Кол, както свещеник в богохулник — смаяно, но с изражение на безгранично търпение на лицето.

— Аха! — произнесе най-сетне той. — Ясно. Вас ви плаши малко самият процес на трансформация. Считам, че няма защо да ви укорявам, мнозина имат лъжлива представа за това. Позволете да ви уверя, че това е толкова просто... не, дори по-просто от отстраняването на сливиците. Апаратурата на фирмата „П-3“ прави щателен запис на биотоковете — копие само на тези знания, които подлежат на трансформация. След „операцията“ у вас просто тези знания не остават, затова пък купувачът ги придобива. А във всичко останало вие ни най-малко не се променяте. И така, бъдете благоразумни, мистър Донхю. Колкото по-скоро ние се разберем относно лабораторията...

Кол закова поглед върху широкия плешив череп на мистър Бич, като че ли премерваше къде най-добре да удари с брадва. После той нещо изръмжа, довлече се до вратата и я разтвори.

— Вън! — викна Кол.

— Но, мистър Донхю...

— Вън! Кажете на мистър Уери, нека ограбва мозъка на някой друг!

Плешивият бързо събра вещите си и се насочи към вратата.

— Добре, мистър Донхю. Не се нахвърляйте върху мен. Аз съм човек подчинен. Трябва да съобщя на мистър Уери, но аз съм длъжен

да зная каква цена ви...

— Никаква! — извика Кол. — И махайте се оттук!

Той с такава ярост хлопна вратата след мистър Бич, че от стената падна снимката в рамка, като оголи един квадрат на избелелите тапети. Той се приближи и я вдигна. Стъклото тъй се бе потрошило, че почти не се виждаше неговият образ и този на Нева. Снимката бе направена в деня на сватбата. Той стоеше много изправен и висок.

Почти две седмици бяха нужни на Кол, за да завърши статията. Когато тя беше написана, събра страниците върху масата и ги пъкна в кафяв плик. Като написа адреса, той се обърна към Нева, която шиеше нещо край прозореца, и каза:

— Изпрати го утре, моля ти се!

— Разбира се, Кол. — Тя го погледна, мръщейки чело. — Теб нещо те тревожи? От какво си подтиснат днес?

— Просто съм зает. Завършвах своята статийка. Трябваше да бързам да я напечатам на машина и сега ни остава да вкусим престижа.

— Какво значи това?

— Не се безпокой. — Той се приближи до бюрото и хвърли плика върху него. След това взе писмата, получени днес от Агенцията Мен, намръщи се и ги пъкна обратно. Това не остана незабелязано от Нева.

— Какво е това, Кол? От кого е писмото?

— Все същата компания. Изглежда, че Мистър Уери не се е отказал от идеята си. Последното му предложение е тридесет и пет хиляди. Струва ми се, че тук той няма да спре. Ако успеем да удържим повече, от този чудак може да се измъкне и милион.

Нева пусна дрехата, която шиеше, на коленете си.

— Не говори така. Аз не ще изтърпя това. Дори за десет милиона долара.

— Не се вълнувай, мила. Единственото, което ми остана на света, това е моята работа. Не — добави той бързо, — аз нямам намерение да се продавам.

Нева се усмихна през сълзи и се притисна до него.

След няколко минути звънна звънецът на вратата.

— Мисис Донхю? Аз съм Емерсон Уери — се представи новодошлият.

Нева притисна ръка към гърдите си.

Уери беше едър мъж. Той заслони цялото пространство на отворената врата. Тежеше сигурно сто фунта над нормата, но майсторството на шивача прикриваше пълнотата. Лицето му беше дребно, а очите му бяха полузакрити от тежките дъги на веждите. В квартирата влезе непринудено. Той не пушеше, но в стаята се разнесе аромат на скъпи цигари.

Гостът сне шапка и учтиво каза:

— Простете за неочакваното посещение. Надявам се, че ще ми отделите няколко минути.

Кол се придвижи до вратата да посрещне госта.

— Какво желаете, мистър Уери?

— Вие ли сте Колвин Донхю?

— Да.

— Разрешавате ли да седна?

— Да — развълнувано каза Нева, мъчейки се да не покаже страха си пред този човек. Тя знаеше какво изпитва сега Кол.

Тежкото тяло на Емерсон напълно покри стола.

— Не искам да ви губя напразно времето, мистър Донхю. Но от днешния разговор с мистър Бич...

— Слушайте — съдържано каза Кол, — този ваш наемник е като чума в нашия дом, мистър Уери. Ще ви бъда премного задължен, ако го отзовете. Разберете най-сетне, че аз не продавам моите знания. Това именно му казах днес.

— Вече ми предадох. Затова съм тук.

— Ще ми предложите милион — каза Кол. — Аз казвах на жена си, че вие ще направите това. Ще ми предложите милион.

— Ако това е вашата окончателна цена...

Дишането на Нева пресекна; дори Кол беше потресен от готовността, прозвучала в неговия отговор, но след това се овладя.

— Не съм съгласен — каза той. — Не се продава. Сбогом, мистър Уери.

— Минутка. Когато пристигах тук, аз имах предвид съвсем друго заплащане.

— Какво?

Уери се усмихна. Той извади от вътрешния джоб тънка пура и я предложи на Кол:

— Пушете, моля ви. На мен ми е забранено, но аз обожавам аромата на пурата.

— Не, благодаря.

Уери, като въздъхва, прибра пурата, след това сложи ръце на коленете си и каза:

— Моето предложение се отнася за нещо по-ценно от парите, мистър Донхю. Ако трябва да говорим открито, става дума за вашето вдигане на крака.

Нева се изправи без видима причина. Но нямаше къде да отива и дълбоко развълнувана, тя побърза отново да седне.

Кол мълчеше, втренчил поглед в Уери.

— Разбира се, това звучи необикновено — каза Уери. — Но аз дойдох именно с такова предложение. Когато вие ми отказахте първия път, аз си позволих да изуча историята на вашата болест, мистър Донхю. Интересна история. Както вие може би сте чували, аз имам доста обширни познания в някои области на медицината...

— Купени и заплатени — каза Кол.

— Съвсем вярно, купени и заплатени. Но това ми позволи да разбере вашата болест. Нещастен случай, поразени са долните центрове на двигателната система. Съчувствувам ви.

— И после какво? — попита Нева с треперещ глас. — Кажете, какво именно искахте да кажете?

Уери и се усмихна.

— Има един човек.

— И какво?

— Името на този човек е Уикрайт, той е доста известен лекар. Вие си имате специалност, мистър Донхю, Уикрайт — също. И ето, така се случи, че той извършва много фина и сложна операция на пациенти, подобни на вас. Неговите операции винаги минават успешно.

В стаята стана толкова тихо, че ясно се чу дълбоката въздишка на Нева.

— Продължавайте — каза Кол.

— Днес разговарях с доктор Уикрайт. Той вече не е млад човек и рядко прибягва към своите хирургически таланти. Неговите операции струват скъпо, средно десет хиляди долара.

— Не вярвам — отсече Кол. — Никога не съм слушал за този човек.

— Аз също до тази година никога не бях слушал за психосемантиката — се усмихна Уери. — Но сега, когато чух за нея, мистър Донхю, аз твърдо съм решил да получа тези знания за моя собственост. Аз, струва ми се, се изразявам достатъчно ясно?

Нева се изправи до Кол.

— Не, не достатъчно, мистър Уери. Ако Кол ви отдаде знанията си, гарантирате ли, че той отново ще може да ходи?

— Почти съм уверен. Ако се съмнявате, отивайте при самия доктор Уикрайт. Но не разчитайте на благотворителност, мистър Донхю — този номер няма да мине. Уикрайт има превъзходно положение. Ако почне да се занимава с благотворителност, той би имал толкова посетители... — той разгърна ръце.

— Добре — каза Кол, — ако това е всичко, което имате да кажете, мистър Уери, разговорът е завършен.

— Вас това никак ли не ви интересува?

Нева отвори уста, но мъжът ѝ не ѝ даде да каже нито дума.

— Абсолютно — отвърна той. — Сбогом, мистър Уери.

Великанът се вдигна.

— Поне обмислете моето предложение — каза той. — Разбирам, мистър Донхю, колко е трудно това за вас. Такъв активен човек като вас, и изведнъж прикован към своя затвор на колела. Ако вие бяхте здрав, бихте могли да получите добро място на преподавател. А вашата бедна жена, разбира се...

— Вън! — кресна Кол.

Гостът стана, поклони се и излезе.

В петък вечерта, на петия ден след посещението на Уери, Кол Донхю се събуди от дрямката в креслото си и като погледна кухненския часовник, изведнъж се разтревожи.

Беше осем и половина.

Като видя с недоумение циферблата, той премести погледа си към тъмния отвор на прозореца. В небето бляскаха звезди.

— Нева! — извика я той силно.

Отговор не последва. Той се изплаши. Като обезумял, поставен в клетка звяр, той обиколи цялата си малка квартира. Едва след пет минути му дойде наум да запали светлината. Като направи това, той огледа стаята и се прислуша в тишината, изпълнила пустата квартира.

Приближи се до телефона и почна да набира служебния телефон на Нева. После си спомни, че централата на общината, където работеше жена му, се изключва в шест. Той остави слушалката, приближи се до вратата, прислушвайки се във външните звукове. Тя никога не се завръщаше толкова късно. Ако с нея се е случило нещо, тогава защо да живее?

В девет той дочу познатите стъпки по стълбата.

— О, Кол — влизайки, каза тя, — прости ми, за бога, аз... трябваше да обиколя магазините. Мислех да се върна към седем и половина, но толкова народ...

— Какво купи?

— Какво купих? — с познатия му жест тя докосна с ръка косите си.

— Това не е истина, Нева. Ти не си ходила по магазините. Къде си била?

— Казват ти, в магазините. — Тя захвърли палтото си и отиде в кухнята. — Ще приготвя вечеря, веднага.

— Нева!...

— Моля ти се, Кол!... Ти навярно умираш от глад.

— Не искам да ям. Искам да зная истината.

В кухнята Нева твърде шумно работеше с тенджерите и тиганите. Кол яростно задвижи креслото количка и я последва.

— Какво се е случило, Нева? Какво си правила толкова късно? Може би... Може би тук е замесен мъж?

Тя се обърна толкова рязко, че с бедрото си закачи дръжката на тенджерата и тя плесна на пода.

Нева се хвърли в прегръдките на Кол и заби глава в гърдите му.

— Не! Не! — В гласа ѝ се чуваха приглушени ридания. — Не искам да мислиш така, Кол! Не ще позволя!

— Тогава какво?

Тя вдигна поглед.

— Пари, Кол. Тази вечер аз спечелих малко пари. Може би и недостатъчно, но ако ние поговорим с този човек и узнаем...

— Пари? За какво говориш?

— Седем и половина хиляди долари, това е най-високата цена, която те плащат. Така ми казаха в Агенцията. Падна ми наистина изгоден случай, Кол, бях длъжна да се възползувам от него.

— Но в какво се състои работата?!

— „П-3“! — извика Нева.

— Какво?!

— Бях в агенцията, „П-3“ във вторник. На четиридесета улица. В началото не ми вдъхнаха надежда, но днес сутринта ми позвъниха. Искях десет хиляди, но те не могли да намерят купувач...

— Какъв купувач? — Той я хвана за раменете и силно разтrese.
— Какъв купувач?

— Аз продадох знанието си на стенография.

Той я пусна, всичко се развлече пред очите му.

— Кол, ти трябва да разбереш. — Тя заплака, но той не почна да я утешава. — Знам какво мислиш за тази работа, но понякога става необходимо... Това съвсем не е опасно, честна дума, никак! Аз само... сега не ще мога да работя като преди. Ето това е, което се случи. Трябва да си потърся някаква друга работа.

— Нева! — гримаса изкриви лицето му.

— Това беше по-важно, Кол. Нима ти не разбираш? Сега няма да ни се наложи да имаме работа с този Уери. Ние може да идем право при доктора. Ние можем сами да му заплатим.

В очите на Кол за пръв път, откакто бе станал сакат, блеснаха сълзи.

Шофьорът на таксито бе услужлив. Той излезе от колата, приближи се до задната врата, вдигна със силните си ръце креслото количка. Нева се опита да помогне, но той се усмихна и я помоли да стои настрана. С помощта на Кол той съумя да докара креслото на тротоара пред жилищния дом на Пето авеню.

Когато таксито отпътува, Кол и Нева огледаха внушителната фасада на зданието. Очевидно интериорът не му отстъпваше във

великолепие.

— И така? — каза Нева. — Ще хванем ли бика за рогата?

— Ще хванем.

Той тласна креслото към главния вход. Те минаха по плюшения килим към асансьора и като влязоха в него, натиснаха копчето за осемнадесетия етаж.

На звъна излезе възрастна жена. Беше в черна рокля с висока яка. Държеше се строго, с достойнство, но клепачите ѝ бяха зачервени от скорошни сълзи.

Тя ги въведе в стаята. Впечатлението, което им бе направила фасадата, не бе ги излъгало: квартирата беше действително великолепна.

— Доктор Уикрайт скоро ще дойде при вас — каза жената в черно и се отдалечи.

Когато докторът влезе в стаята, те бяха поразени, като видяха колко е стар. Побелял, разрешен, с дълбоки бръчки по лицето, той се движеше с помощта на патерица.

— По-добре да не бяхте идвали — каза той.

Нева го погледна втренчено.

— Не ви разбирам. Когато разговаряхме с вас миналата седмица...

— Обещах да поговоря с вас — сърдито отговори Уикрайт със старчески глас. — Това е всичко, което обещах да направя. Не мислех, че ще доведете мъжа си.

— Аз се надявах, че вие ще го видите и прегледате.

— Неговата болест ми е добре известна. Мистър Уери се интересуваше от моето мнение. Видях рентгеновите снимки и всички други показатели.

— Как така? — учуди се Кол. — Ние още не сме се уговорили за цената...

— Цената? Нима аз казах нещо за цената?

— Моля ви се, разберете ни правилно — побърза да се намеси Нева. — Ние знаем, че главното не е в парите. Ние заговорихме за това, за да не помислите, че търсим благотворителност...

Старецът заклати глава и със стон се отпусна на стола.

— Не ми е добре — каза той. — Докторите също боледуват...

— И вие не можете да ни помогнете? — извика Нева. — Вие това ли искате да ни кажете? Не можете, защото сте болен?

— Болен? Всичко това не е тъй просто. Погледнете ме. Аз съм не просто болен, а стар. Аз съм почти на седемдесет. Ето в какво се състои работата, разбирате ли?

— Да тръгваме — каза Кол.

— Не! Доктор Уикрайт, кажете истината. Вие можете ли да направите операцията? — попита Нева.

— Някога можех — отговори старецът. — Аз прекрасно се справих с нея само преди пет месеца. Но това беше последната ми операция.

— Пет месеца? Тогава вие може да направите това! Само един път. Вие сте длъжни!

— Но аз не мога! — Той се изправи, краката му трепереха. — Не мога! Никога вече! С това е свършено.

На вратата на съседната стая се появи жената, облечена в черно.

— Менфорд — каза тя много тихо.

— Е?

— Менфорд — повтори тя, гледайки със съжаление към Нева и Кол, — кажи им истината.

Нева се обърна към нея:

— Каква истина? Какво имате предвид?

— Той не може да направи операцията — студено отвърна тя. — Той вече не знае как да я прави.

— Вече не знае?

— Кажи им, Менфорд — горчиво възкликна жената. — Кажи им за какво получи своите тридесет сребърника.

— Аз имах право! — се развика старецът. — Да, имах! Аз сега съм стар. Аз заслужих почивката си...

— Вие сте продали — каза Кол. — Правилно ли съм разбрал, докторе?

— Да! И не се срамувам от това. Аз продадох своите знания.

— Кой ги купи?

— Човекът на име Уери — каза жената.

Когато всичко се уреди, в дома на Донхю настъпи облекчение. Изглеждаше, че бурите, инфекциозните заболявания останаха зад тях и сега болестта е победена. Те спокойно говореха за утрешния ден. Искаше им се само едно — по-скоро той да настъпи, по-скоро да свършат с него.

Кол дописваше последната част от своята статия по психосемантика, до гуша потънал в работа. Нева изцяло се потопи в изучаването на първите глави от учебника по стенография.

Четвъртък сутринта, две седмици след посещението им при доктор Уикрайт, ниска черна лимузина с тихо бучене приближи спирката пред техния дом. Шофьорът в ливрея, по военному бърз и разпоредителен, позвъни на вратата, помогна на Нева да намести своя мъж инвалид в колата.

След половин час те приближиха до лабораторията „П-3“, Тил Шерман на Горното парк авеню. Емерсон Уери беше вече там, той непринудено бърбореше с техническия персонал, който трябваше да извърши трансформацията на знанията „от мозък на мозък“.

Тук той се чувствуваше като у дома си и бе отслабил контрола над себе си. Но придружаващият го беловлас уравновесен човек беше съсредоточен и нащрек.

— Това е доктор Лоурънс Мозес — Уери посочи своя спътник. — Моят личен лекар. Нещо повече — телохранител. Аз без него и крачка не мога да направя.

Уери се усмихна последователно на Кол и на Нева.

— Може ли жена ми да остане тук? — попита Кол.

— Безусловно — отговори Уери. — И така, ако вие сте готови, да почваме...

— Минутка... — Гласът на Кол падна. — Аз искам ясно да определим нашите условия, мистър Уери. Вие разбрахте ли, че не ми е нужен нито цент от вашия джоб? Само гаранцията, че ще върнете на доктор Уикрайт знанията, които сте купили от него. Надявам се, че вие ще уредите всичко останало.

— Не се безпокойте, доктор Уикрайт ще направи всичко. Но вие не може да изисквате аз да гарантирам успеха на неговата операция.

Нева потръпна и Уери бащински погледна към нея.

— Нека това не ви безпокои, моя скъпа. Той не ще ви подведе. След няколко месеца вие ще можете да правите разходки с вашия мъж.

И така, джентълмени...

— Един момент! — Съсредоточеният доктор Мозес стана от креслото си. — Докато вие не сте се уговорили окончателно, аз искам да кажа нещо.

— Но, Лоурънс...

— Не се опитвайте да ме възпрете, Емерсон. Да се говори с вас на тази тема е безполезно. Сега аз се обръщам към мистър Донхю.

Кол въпросително погледна доктора:

— Какво искате да кажете с това?

— А ето що: като лекар на мистър Уери, аз му забранявам да извършва „П-3“-трансформация. И искам вие да знаете това. Нещо повече, искам да ви помоля да се откажете от трансформацията.

— Какво?

— Искам и вие и вашата жена да се откажете от трансформацията и да се върнете в къщи. Разбирам колко е важно това за вас. Но сега става дума за нещо не по-малко важно. Става дума за душевното здраве на човек.

— Не ви разбирам.

— Лоурънс е паникьор — се усмихна Уери. — Той подценява възможностите на човешкия разум.

— Аз знам в какво състояние е вашият мозък! — озъби се Мозес. — И зная, че вие сте преминали границите на възможното, Емерсон. Дотолкова сте претъпкани с придобити чрез „П-3“ знания, че вашият мозък може да не понесе още една трансформация и...

— Това е мой мозък! — рязко отсече Уери. — Всички ваши диаграми и осцилограми не ще ви кажат това, което зная аз.

Пръстите на Кол, стиснали дръжките на креслото, побеляха.

— Послушайте, ако има някакъв риск...

— Само за мистър Уери — каза Мозес. — Предполагам, че тази трансформация ще препълни чашата...

— Каза ли всичко, Лоурънс? — Тънка насмешка се плъзна по лицето на Уери. — Тогави да не губим напразно време. Днес вечерта имам да върша важни работи. И, естествено, мистър Донхю не по-малко от мен иска по-скоро да свършим с това.

Той махна с ръка на операторите.

— Ние сме готови — каза той.

Двете кресла, покрити с мека кожа, почти си допираха гърбовете. Те изглеждаха като гръбчета на книжки, пъхнати върху полица с електронно оборудване. Зад тях мигаше лампичката и тракаше електронноизчислителната машина, готова да моделира биотоковете на младия и стария мозък. Едно от креслата отстраниха и наместиха там креслото количка на Кол. Когато прикрепиха електродите към слепоочията на Кол Донхю и Емерсон Уери, Уери самонадеяно се усмихна, а на лицето на Кол застина напрегната гримаса. Дадоха им успокоително лекарство, те го изпиха. Включиха електронната машина и тя деловито забръмча. Операторът спокойно следеше въртящите се дискове на записа, сверявайки данните по специалното табло, което държеше в ръка. Светнаха нови лампички и самопишещото перо задраска по хартията. Някъде между креслата рязко изсвири машината. Тракна тумблерът. Воят на машината се усили и неочаквано се превърна в душераздиращ писък. Сред цялата тази какофония ясно се чуваше риданието на Нева Донхю.

Изведнъж Уери, приспан в креслото си, нещо изръмжа и се разсмя. Операторите почнаха да се движат бързо, но без суетене. На изчислителното табло замигаха редица червени лампички, след това лампичките ярко пламнаха и угаснаха. Уери отново се засмя и каза нещо силно, но несвързано. Нева хвана за ръката доктор Мозес, той не я отдръпна. Секундите, струваше им се, продължаваха цяла вечност, после стана тихо.

Почти тихо.

Смехът на Емерсон Уери нарушаваше тишината.

По-скоро това беше кудкудякане, доволно кудкудякане. Дори след като ги освободиха от ремъците, Уери продължаваше да се смее.

— Емерсон! — прошепна доктор Мозес.

— Боже мой! — изрече Нева.

Уери се смееше. Донхю притискаше с ръце пулсиращите си слепоочници.

— Емерсон, какво става с вас? — попита доктор Мозес.

— Умна глава, мишчица моя — задъхваше се от смях Уери. — Мислиш, че си много хитро животно. Зарил глава в дебелите книги — и какво спечели от това? Двадесет зелени банкноти седмично и глътка сода. Ето ти всичко, Ричи...

— Какво става с него? — попита Нева.

— Той приказва за своя брат...

— Какво става с него? — учуди се Кол. — Какво бърбори?

— Аз го предупреждавах — каза докторът. — Казвах му, че е отишъл твърде далече...

— Чакал изяжда чакала! — виеше Уери. — Живуркане е това, а не живот! Какво ще ти даде то, Ричи? Ей, мамо, Ричи потъна сред книгите! Какво исках да ти кажа, умнико? Кой е сега на коня? Двадесет хиляди месечно — това е нещо, нали! Най-голямото предприятие в града, и не съм плащал пукната пара на никакъв колеж. Ей, Ричи, искаш ли да бъдеш портиер?

— Спрете го! — извика Нева, закривайки лицето си с ръце.

— Много късно е — каза Мозес, — ако вие не...

— Паричките, паричките — това е всичко! — смееше се Уери. — Аз ви говоря това! Нито една книга не съм прочел в живота си, само обявленията „купувам-продавам“ — ето ви цялото ми четене. А погледни себе си и погледни мен. На чия страна е успехът? На чия страна?

— Какво трябва да направим? — обърна се Кол към Мозес.

— Да се върнем към изходното положение — отвърна Мозес. — Вземете обратно знанията си, Донхю. Това е единствено възможният начин. Неговият мозък е останал без сили, той изисква почивка.

— Но какво ще стане с доктор Уикрайт, с операцията? — попита Нева.

— Това аз поемам върху себе си. Аз обещавам да проследя той да изпълни договора си с вас и да възвърне знанията на доктор Уикрайт. Но това е възможно само ако го направим незабавно.

— Добре — каза Кол. — Тогава по-бързо.

Доктор Мозес даде указания на операторите. Когато те смениха електродите, той се приближи до пациента си и сложи ръка на рамото му. Мозес строго погледна празните очи на Уери и каза:

— Ние всичко ще повторим, Емерсон, разбирате ли ме? Първия път нищо не стана, ние се готвим да повторим.

— Успех — промърмори Уери, но се подчини.

След половин час всичко беше свършено.

Вече се бе стъмнило, когато лимузината ги заведе у дома им. Нева се отби на ъгъла и купи вечерния вестник. Когато се прибраха в къщи, тя го подаде на Кол. Но той се усмихна и отказа. Вместо това бутна количката си до пишещата машина, постави лист и написа:

„ПСИХОСЕМАНТИКА И ОБЩЕСТВО.

ПЪРВА ЧАСТ“

Публикувано в алманах „Спектър’71“.
Разказът е публикуван под псевдонима „О. Лесли“.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.